Suprapubische katheter

Aanleggen en verzorgen

ijsselland ziekenhuis

Hier gaat het om u.

www.ysl.nl

Patiënteninformatie

Inhoudsopgave

1. Algemene informatie **2**
Wat is een suprapubische katheter? 2

2. Het aanleggen van een suprapubische katheter **3**
Voorbereidingen 3
Het aanleggen van de katheter 3
Na de ingreep 4
Complicaties van de ingreep 4

3. Het verzorgen van een suprapubische katheter **5**
De dagelijkse verzorging 5
De urine opvangzakken 5
Het verwisselen van de opvangzakken 6
Katheterventiel 8
Verpleegkundige hulp 9
Het verwisselen van de katheter 9

4. Klachten die kunnen optreden bij een suprapubische katheter **10**

5. Wanneer na ontslag contact opnemen? **11**

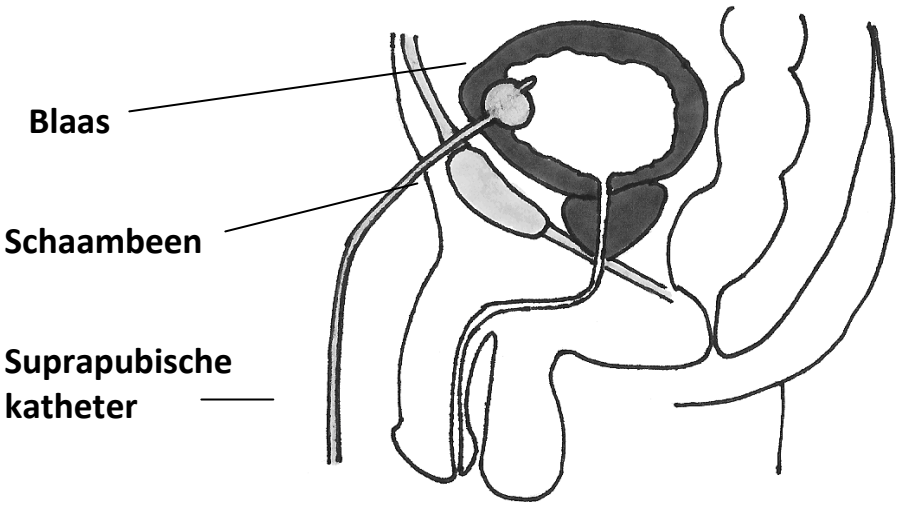
6. Heeft u nog vragen? **11**

1. Algemene informatie

In overleg met u is besloten om een suprapubische katheter te plaatsen. In deze folder geven wij informatie over het aanleggen van deze katheter en over de verzorging ervan. Dit is een aanvulling op de voorlichting van uw behandelend arts.

Wat is een suprapubische katheter?

Een suprapubische katheter is een blaaskatheter die door de buikwand in de blaas wordt gebracht. **Supra** betekent 'boven' en het **os pubis** is het schaambeen. Het is dus een blaaskatheter die boven het schaambeen wordt ingebracht. Aan het uiteinde van de blaaskatheter zit een ballon. De ballon wordt opgeblazen en zorgt ervoor dat de blaaskatheter er niet uit kan vallen.

Er kunnen verschillende redenen zijn om een suprapubische katheter in te brengen:

- Een prostaatvergroting kan er soms voor zorgen dat u niet meer spontaan kunt plassen. Uw blaas raakt overvol, dit noemen we **urineretentie**.
- Als u enige tijd een katheter via de penis heeft, kan deze wel eens **irritatieklachten** geven **aan de plasbuis**.
  Deze katheter kan dan vervangen worden door een suprapubische katheter.

Een ander voordeel van de suprapubische katheter is dat deze afgeklemd kan worden en dat gekeken kan worden of u ondertussen weer spontaan kunt plassen.

2. Het aanleggen van een suprapubische katheter

Voorbereidingen

- Deze ingreep gebeurt onder plaatselijke verdoving op de polikliniek urologie.
- U hoeft hiervoor niet nuchter te zijn, dus u mag van tevoren gewoon eten en drinken.
- Als u bloedverdunnende medicijnen gebruikt (zoals Ascal, Acetylsalicylzuur, Acenocoumarol, Sintrom, Marcoumar, Pradaxa), moet u overleggen met uw uroloog.

Het aanleggen van de katheter

- Voor de ingreep wordt zo nodig uw buik tussen navel en schaambeen geschoren.
- Met behulp van een echo wordt gekeken of uw blaas vol genoeg is. Als u al een katheter via de penis heeft, zal de blaas via de katheter gevuld worden met steriel water.
- Hierna wordt de buik gedesinfecteerd met een ontsmettingsmiddel.
- De uroloog verdooft uw buikwand met een injectie en maakt een klein sneetje in de verdoofde huid. Met een speciaal buisje, waarin een dikkere naald zit, wordt de blaas aangeprikt. Tijdens het aanprikken kunt u kort een drukkend gevoel ervaren. Na het verwijderen van de naald wordt de katheter door het speciale buisje in de blaas geschoven. Hierna wordt het buisje verwijderd en de ballon van de katheter wordt opgeblazen.
  De suprapubische katheter wordt vastgezet met een hechting in de huid. Deze hechting mag er na één dag uit.
- De insteekopening van de huid wordt met een steriel gaas af gedekt. Aan de suprapubische katheter komt een opvangzak voor de urine.
- De ingreep duurt ongeveer tien minuten.

Na de ingreep

In de meeste gevallen is na de ingreep een opname op de afdeling urologie nodig. Dit gebeurt bijvoorbeeld:

- Als u al enige tijd een katheter via de penis had. De urine is vaak geïnfecteerd; ondanks dat u van tevoren antibiotica kreeg, bestaat er een kans dat u koorts krijgt.
- Als u een overvolle blaas had (blaasretentie). Soms wordt na het plaatsen van een katheter teveel urine aangemaakt.
  Dit kan zoveel zijn dat u dat niet gemakkelijk bij kunt drinken. Een infuus is in dat geval noodzakelijk om extra vocht toe te dienen. U zult dan opgenomen worden ter observatie.

In een enkel geval kan worden volstaan met een opname voor enkele uren ter observatie op de dagbehandeling. In principe mag u dan dezelfde dag weer naar huis.

U krijgt na het inbrengen van de suprapubische katheter een **startpakket** mee. Dit pakket bevat alles wat u nodig heeft voor de verzorging van insteekopening en het bevat alle opvangmaterialen. Verder vindt u er informatie over hoe u nieuw materiaal kunt bestellen.

Mogelijke complicaties van de ingreep

Geen enkele ingreep is vrij van de kans op complicaties.
In de praktijk komen die bij deze ingreep echter zelden voor.
Bij het aanleggen van een suprapubische katheter zijn de volgende complicaties mogelijk:

- Bij het aanprikken van de blaas kan soms een bloedvaatje geraakt worden, met als gevolg: **bloederige urine met stolsels**. Door goed te drinken wordt de urine vaak weer helder. Soms is het nodig de blaas via de katheter met steriel water schoon te spoelen.
- Tijdens het aanprikken van de suprapubische katheter kan soms een **darmlis** (dit is een deel van de darm) **aangeprikt** worden. Dit veroorzaakt hevige buikpijn. Een grotere ingreep is dan nodig. Dit gebeurt gelukkig heel zelden.

3. Het verzorgen van een suprapubische katheter

De dagelijkse verzorging

U mag met de suprapubische katheter onder de douche.
Het gaasje van de insteekopening moet iedere dag verschoond worden. Dit wordt hieronder beschreven.

Stapsgewijze uitleg van de dagelijkse verzorging

- Was de huid rondom de plaats waar de katheter is ingebracht met water en droog de huid zorgvuldig.
- Als er wat vuiligheid uit de insteekopening komt, kunt u die met betadine jodium schoonmaken.
- Leg vervolgens een schoon splitgaas rond de katheter (dit is het gaas met een spleet erin).
- Hier overheen legt u een gesloten gaas zodat de opening afgedekt is.
- Hierna plakt u aan de boven- en onderzijde het verband af met een pleister.
- Als de pleister van de katheter los is geraakt, vervang deze dan door een nieuwe zodat de katheter weer vast zit aan de huid.

De urine opvangzakken

Het is noodzakelijk dat een urine opvangzak is aangesloten op de katheter. Er zijn verschillende zakken, voor overdag en voor ’s nachts.

Overdag

Overdag heeft u een kleine opvangzak aan de katheter.
Deze opvangzak wordt een **beenzak** genoemd. Deze beenzak wordt op het been vastgezet met twee klittenbanden om uw been of met een elastische kous waar de beenzak tussen zit.
De beenzak heeft een beperkte inhoud. U moet de zak daarom overdag regelmatig legen via het klepje onderaan de zak. U kunt dit gewoon boven het toilet doen.

's Nachts

Voor de nacht doet u een grotere urineopvangzak aan de beenzak. U sluit de slang van de **nachtzak** op de onderzijde van de beenzak aan en opent het klepje. Dit noemen we het doorkoppelen van de nachtzak (zie ook de instructie op pag. 7). De nachtzak kan met een rekje aan uw bedrand worden opgehangen. Als dat niet mogelijk is, kunt u de nachtzak in een emmer naast uw bed zetten.

Belangrijk!

- De katheter moet de urine altijd goed af kunnen voeren. Dit betekent dat de opvangzak altijd lager moet hangen dan de katheter. Het afknikken van de katheter of opvangzak moet worden voorkomen.
- De opvangzakken kunt u drie dagen gebruiken. Wanneer de urine bloederig of vies is, verwisselt u de zakken eerder. Als de zakken bijna op zijn, bel dan uw leverancier van de zakken (zie telefoonnummer aan de binnenzijde van de doos van het startpakket).

Het verwisselen van de opvangzakken

Hierna zullen we voor u het verwisselen van de opvangzakken stapsgewijs uitleggen.
Het is belangrijk dat u vóór en na het werken met de opvangzak goed uw handen wast!

De opvangzak loskoppelen of vervangen

- Was uw handen.
- Leg de nieuwe zak klaar.
- U knijpt met het klemmetje, dat in het startpakket zit, het uiteinde van de katheter dicht. Met uw andere hand pakt u het aansluitpunt van de opvangzak vast.
- Nu maakt u een heen en weer draaiende beweging met de hand waarmee u het aansluitpunt van de opvangzak vast heeft. De opvangzak komt los van de katheter.
- U verwijdert het afsluitdopje van de nieuwe opvangzak.

- U kunt nu de nieuwe opvangzak op de katheter aansluiten. Dit doet u door het aansluitpunt van de nieuwe opvangzak stevig in het uiteinde van de katheter te drukken.
- U haalt het klemmetje van de katheter af.
- Was uw handen.

De nachtzak aansluiten

- Was uw handen.
- Leg de nachtzak klaar.
- U verwijdert het afsluitdopje van de nachtzak.
- U sluit de nachtzak aan op het uiteinde van de beenzak. Dit doet u door het aansluitpunt van de nachtzak stevig in het uiteinde van de beenzak te drukken.
- Vervolgens zet u het klepje van de beenzak open zodat de urine naar de nachtzak kan lopen.
- U hangt de nachtzak met het rekje aan uw bed.
- Was uw handen.
- U kunt de klittenbanden / elastische kous eventueel voor de nacht van uw been halen.

De nachtzak verwijderen

- Was uw handen.
- Doe de klittenbanden / elastische kous weer om uw been als u deze losgemaakt had.
- Zet het klepje van de beenzak dicht.
- U pakt het aansluitpunt van de nachtzak in uw ene hand vast en het uiteinde van de beenzak in uw andere hand.
- Nu maakt u een heen en weer draaiende beweging met de hand waarmee u het aansluitstuk van de nachtzak vast heeft. De nachtzak komt los van de beenzak.
- Leeg de nachtzak na het loskoppelen in het toilet, spoel met leidingwater de nachtzak door en hang deze op een schone plek tot deze weer opnieuw wordt aangesloten. Zorg ervoor dat het aansluitpunt van de opvangzak schoon blijft. U kunt het beschermdopje er eventueel weer opzetten.

- Was uw handen.

Katheterventiel

Er bestaat ook een speciaal katheterventiel (kraantje of flipflow). Hiermee kunt u overdag de katheter afsluiten zodat u geen beenzak hoeft te gebruiken. Bij het gebruik van een katheterventiel moet u regelmatig naar het toilet gaan om de blaas leeg te laten lopen via de katheter. Bijvoorbeeld iedere drie à vier uur.

U mag een katheterventiel alleen gebruiken in overleg met uw uroloog.

Het katheterventiel kan in twee situaties worden gebruikt:

1) Als u met uw uroloog **blaastraining** heeft afgesproken.
2) Als u met uw uroloog heeft afgesproken dat **blaastraining niet meer nodig** is.

Ad 1)

Stapsgewijze uitleg van het gebruik van het katheterventiel als met uw uroloog blaastraining is afgesproken

- U moet na ongeveer drie tot vier uur of bij aandrang gaan plassen.
  De geplaste hoeveelheid meet u met een maatbeker.
- Na het plassen zet u het ventiel open en laat u de urine, die in de blaas is achtergebleven, weglopen. De achtergebleven hoeveelheid urine meet u ook.
- Deze hoeveelheden noteert u op een speciale plaslijst (een paar dagen is vaak al voldoende) die u heeft meegekregen. Neem deze lijst mee bij uw volgende afspraak bij de uroloog.
- Voor de nacht koppelt u een nachtzak aan het katheterventiel. Zet hierna het kraantje open zodat de urine af kan lopen.

Ad 2)

Stapsgewijze uitleg van het gebruik van het katheterventiel als blaastraining niet meer nodig is

- Het voordeel van dit systeem is dat u overdag geen katheterzak heeft. De katheter ligt dan los in uw ondergoed.
- Wel moet u om de drie uur uw blaas legen via de katheter.
- U hoeft dus niet zelf eerst proberen te plassen.

Verpleegkundige hulp

Als u zelf niet in staat bent om de katheter te verzorgen, kan deze zorg eventueel aan uw partner of een naaste aangeleerd worden. Als dit niet mogelijk is, wordt er Thuiszorg ingeschakeld. Deze zal dan dagelijks bij u langs komen om de katheter te verzorgen.

Het verwisselen van de katheter

De suprapubische katheter wordt om de 12 weken gewisseld. Dit kan ofwel op de polikliniek urologie, bij uw huisarts of door een verpleegkundige van de thuiszorg.
De eerste wissel zal altijd op de polikliniek urologie plaatsvinden. Daarna kunt u kiezen waar de volgende wissels zullen plaatsvinden.

De suprapubische katheter wordt als volgt gewisseld:

- De insteekopening wordt gedesinfecteerd.
- De ballon die de katheter op zijn plaats houdt, wordt leeg gemaakt.
- De oude katheter kan nu verwijderd worden.
- De nieuwe katheter wordt via de bestaande opening in de buikwand in de blaas gebracht.
- De ballon van de nieuwe katheter wordt daarna weer opgeblazen.

4. Klachten die kunnen optreden bij een suprapubische katheter

Als u langere tijd een suprapubische katheter heeft, kunnen de volgende ongemakken optreden:

- **Urinelekkage via de plasbuis:**
  - Controleer of uit de katheter nog urine komt en of de katheter of slang van de katheterzak niet ergens is afgeknikt. Als er geen urine meer in de katheterzak zit, is de ***katheter verstopt***. U moet dan contact opnemen.
  - Als de katheter wel loopt, kan deze irriteren, waardoor u last kunt hebben van ***blaaskrampen***. Deze kenmerken zich door een gevoel van aandrang om te plassen, urineverlies uit de plasbuis of pijn aan de top van de penis (eikel). Hiervoor kunnen medicijnen voorgeschreven worden. Heeft u last van blaaskrampen, vervroeg dan uw poliklinische afspraak.
- **Uitvallen van de katheter:**
  Als de katheter uitgevallen is, moet u direct contact opnemen met het ziekenhuis. Als u snel komt, kan gemakkelijk een nieuwe katheter via de oude opening ingebracht worden. Als u langere tijd gewacht heeft, kan de opening van de huid dicht zijn gegaan. Een nieuwe suprapubische katheter moet dan geprikt worden.
- **Vaak verstoppen van de katheter:**
  Als er veel steenaanslag is op de katheter of als de katheter snel verstopt raakt, is het beter het verwisselen van de katheter te vervroegen. Ook kunt u uw blaas 2 keer per week of vaker met steriel water of Solutio G spoelen. Neem bij regelmatige verstoppen van uw katheter contact op.
- **Wild vlees:**
  Overmatige reactie (wild vlees) rondom de insteekopening van de katheter kan worden aangestipt met zilvernitraat.

5. Wanneer moet u na ontslag met uw specialist contact opnemen?

- Als de katheter verstopt is
- Als de katheter er uit gevallen is
- Bij koorts boven de 38,5 °C
- Als u aanhoudend buikpijn heeft waarvoor het slikken van 4x daags twee tabletten paracetamol niet helpt
- Als uw urine bloederig is met stolsels

Belangrijke telefoonnummers:

IJsselland Ziekenhuis: 010 – 258 5000
Polikliniek Urologie: 010 – 258 5980
Spoedeisende Hulp: 010 – 258 5125

6. Heeft u nog vragen?

Mocht u na het lezen van deze folder nog vragen hebben, dan kunt u ze stellen aan de behandelend specialist of aan de verpleegkundige op de afdeling.

Verder nog van belang
Deze folder ondersteunt de mondelinge informatie die u van arts of verpleegkundige krijgt. Vraag het hen als u meer wilt weten over onderzoek, operatie, gevolgen, risico's of andere be handelmogelijkheden.
Ontdek Mijn IJsselland De toegang tot uw eigen gegevens, dossier, afspraken en vragenlijsten **mijn-ijsselland**
Aanbevolen websites Betrouwbare medische informatie, aanbevolen door onze zorgverleners **aanbevolen-websites**
IJsselland Folders Al onze patiëntenfolders kunt u opzoeken en lezen in onze Folder Web App **folder app**